

היכל המשפט

אייר תשפ"ו – 24 ע"ג

היכל המעשה

עורך עכתיב הר"ר א. י. שוב שליט"א

מתוך שיעורו של הר"ג ר' יעקב יצחק אורי

בית המשפט קבע: המילים בחוזה שלכם שוות פחות ממה שחשבתם

הסוס שהפך למכונה ■ האם חוזה ההלוואה שלכם הוא בכלל שותפות ■ מה קורה כאשר המהנדס חלה או הסתכסך עם הקבלן ■ האם השופט יקרא את החוזה שלכם או את המחשבות שלכם

ראובן היה בעלים של נגריה ותיקה, ובמרוכזה עמדה מכונת חיתוך לייזר משוכללת ומהירה במיוחד. בגלל הכוח שלה, ראובן תמיד קרא לה בשיתוף עם חבריו 'הסוס שלי'.

שמעון, חברו של ראובן, רצה לרכוש את המכונה. השניים סיכמו על מחיר של 100,000 ₪. כשהגיעו לכתוב את החוזה, כתבו הצדדים כי ראובן ימכור לשמעון את הסוס שלו תמורת כך כך. הצדדים סיכמו על מועד תשלומים ומועד מסירה מוסכם מראש.

ביום המסירה, שמעון הגיע עם משאית ומנוף להעמיס את המכונה הכבדה. להפתעתו, הוא מצא את ראובן עומד בפתח הנגריה ומחזיק בחבל קשור לצווארו של סוס זקן שקנה יום קודם לכן בשוק.

הנה הסוס שלך, אמר ראובן בחיוך ערמומי.

שמעון נדהם. מה זה? רכשתי ממך את מכונת הלייזר! שילמתי 100,000 ₪, תסתכל בחוזה, השיב ראובן בקרירות, כתוב שם במפורש 'סוס'. סוס הינה חיה עם ארבע רגליים ולא מכונת לייזר. הנה הסוס, תתחדש.

סיפור זה מושמש כמשל למציאות משפטית עמוקה, בפסק דין שנידון באנגליה לפני כמאה חמישים שנה התערב בית המשפט בחוזה בנסיבות הבאות בין מומין לקבלן נערך חוזה, ובו נקבע כי שכרו של הקבלן מותנה בכך שהמהנדס פלוני יאשר כי המבנה שהקים הקבלן עומד בדרישות החוזיות. הקבלן ביצע את העבודה, אך המהנדס לא נתן את האישור. בית המשפט נדרש לשאלה אם זכותו של הקבלן מותנית באופן מוחלט באישור המהנדס או שיתכנו חריגים לכך למשל, כאשר המהנדס לא נתן את האישור בשל מחלה או בשל סכסוך שכנים בינו לבין הקבלן. על פי פשוטו של חוזה, אין הקבלן זכאי לשכרו גם במקרים אלה, שכן המהנדס לא נתן אישור כנדרש, אולם תוצאה כזו היא אבסורדית.

כונת הצדדים הייתה להבטיח שהקבלן יקבל את שכרו בתנאי שהבניין עומד בדרישות החוזה. אישורו של המהנדס הוא אך מנגנון עזר להבטחת קיומו של תנאי עיקרי בחוזה. כשלונו של מנגנון העזר אינו צריך לגרום אחריו שליליה של זכות הקבלן לשכר. בנסיבות שנוצרו יש להתאים את החוזה לנסיבות החדשות ולקבוע מהנדס חליפי, כדי למנוע תוצאה אבסורדית ולהגשים את כוונת הצדדים. ללא התערבות כזו בחוזה, יישלל מהקבלן שכרו אף שקיים את המוטל עליו, והמומין יתעשר לא כדין על חשבונו.

בשנים האחרונות, נמתחת ביקורת נוקבת על המגמה שבה בתי המשפט מאמצים גישה פרשנית המעדיפה את כוונת הצדדים על פני לשון החוזה. הטענה המרכזית היא שבית המשפט חורג מניסוחו ונוטל לעצמו תפקיד של 'יצר', ובכך מערער את היסודות עליהם נשענים דיני החוזים הקלאסיים.

עקרון הוודאות ומעמד הטקסט הכתוב

ככלל יסוד בדיני החוזים, הטקסט החוזי המוסכם הוא המקור המשפטי המחייב את הצדדים. הליך המשא ומתן, הכולל החלפת טיוטות ודיוק בניסוחים, נועד לעגן את חלוקת הסיכונים והתחייבויות הצדדים באופן מרבי. חוזים נערכים בכתב כדי להתגבר על

מגבלות הזיכרון, השכחה והטעות, ולספק לצדדים (ולערכאות השיפוטיות) כלי אובייקטיבי ונגיש לפירוש ההסכמות.

על פי הגישה הטקסטואלית הקלאסית, תחושת הוודאות של המתקשרים נשענת על הידיעה כי 'מה' שכתוב הוא מה שיהיה. בהתאם לכך, סעיף 25(א) לחוק החוזים תשל"ג, בנסחו המקורי, קבע את שיטת שני השלבים.

'חוזה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהיא משתמעת מתוך החוזה, ובמידה שאינה משתמעת ממנו – מתוך הנסיבות'.

פרשנות סעיף זה העניקה קדימות כרונולוגית ומהותית ללשון החוזה, רק במקום בו הלשון הייתה עמומה, רשאי היה הפרשן לפנות לנסיבות חיצוניות. גישה זו קיבלה חיזוק גם מחוק הפרוצדורה האורחית העותמוני, השולל ככלל עדות בעל פה כנגד מסמך בכתב.

המתח בין הצורה למחשבות

למרות חשיבות הכתב, חוזה אינו עומד בחלל ריק אלא מבוסס על מפגש רצונות, לעיתים, הלשון היבשה אינה משקפת נאמנה את ההסכמה המהותית, כפי שראינו בדוגמאות דלעיל.

מהלכת אפרופים ועד לתיקון 25

בפסק הדין המכונן מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון ויזום, בוטלה 'שיטת שני השלבים'. השופט ברק קבע כי יש לבחון את אומד דעת הצדדים בתנועה מטלטלת בין הלשון לנסיבות, ללא מחיצות, תוך מתן כבורה לתכלית החוזה.

הלכה זו עוררה ביקורת חריפה בטענה שהיא מעודדת אקטיביזם שיפוטי, פוגעת באוטונומיה של הצדדים ומייצרת אי וודאות משפטית. המבקרים טענו כי בית המשפט 'כותב חוזה חדש' לצדדים תחת כסות של פרשנות.

תיקון 25 לחוק החוזים

בניסיון להשיב את האיזון ולחזק את מעמד הלשון, תוקן החוק בשנת 2011. 'חוזה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהוא משתמע מתוך החוזה ומנסיבות העניין, ואולם אם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בהתאם ללשונו'.

המצדדים בהלכת אפרופים טוענים כי התיקון למעשה עיגן את ההלכה, שכן הוא העמיד את הנסיבות בשורה אחת עם הלשון כבר בפתח הסעיף.

המצדדים בגישה הטקסטואלית מדגישים את הסיפא של התיקון (פורש החוזה בהתאם ללשונו), הקובעת חזקה חלושה לפיה כאשר הלשון ברורה אין לסטות ממנה.

השלכה מעשית היתר עסקה והלוואות

בעת עריכת הסכמי הלוואה רווח השימוש בתינית 'היתר עסקה ברית פנחס'. תניה זו יוצרת אתגר פרשני מורכב מצד אחד, החוזה מנוסח כהסכם הלוואה קלאסי הכולל רכיב, ומצד שני, סעיף הסל קובע כי

דבר המערכת

מי באמת ניצח?

השקט שאחרי המלחמה מול איראן משאיר אותנו עם שאלה אחת מהדהדת מי ניצח? הפרשנים ינתחו נתוני יירוט, והאסטרטגים יסבירו שהכאבו להם בתוך הבית. ובכל זאת, בלב נשארתי חמיצות. האם זהו ניצחון?.

התמונה הזו מזכירה באופן מכאיב מציאות יומיומית המוכרת לכולנו **מריבות שכנים** ו**סכסוכי שותפים**. זה מתחיל בפרט קטן, חריגה של סנטימטר בשטח או שותף שהרגיש מקופח. מהר מאוד הוויכוח הופך ל'מלחמה'. כל צד משקיע אנרגיה, כסף ובריאות כדי 'להראות' לשני מה זה. ואז, אחרי חודשים של מכתבי התראה ועצבים מרוטים, מגיעים לנקודת עצירה.

גם בסכסוך השכנים כשישאלו 'מי ניצח', התשובה תהיה מעורפלת. אולי השכן קיבל את צו המניעה שביקש, אבל המחיר הוא **תמיד הפסד לכולם**. הנזק הנפשי, הלילות ללא שינה והכסף שנשפך לריק, אלו נזקים ששום 'ניצחון' לא יכסה.

רבים שואלים בשביל מה היינו צריכים את כל הנזק הזה אם לא הכרענו אותם? השאלה הזו נכונה שבעתיים בחיים האישיים שלנו. במלחמות בין אם מול מדינת רשע ובין אם מול השכן מהדלת ממול כולם יוצאים חבולים ומרוקנים.

הלקח הגדול מהימים האלו הוא ההבנה ששלום אינו רק היעדר מלחמה, אלא בחירה אקטיבית בחיים. עדיף לוותר על סנטימטר של גדר ולזכות בשכן שטוב לראות בבוקר, עדיף להתפשר עם שותף ולהישאר עם שקט נפשי, מאשר לצאת למלחמה שבה גם אם 'נכאיב' לצד השני, בסוף נשאל את עצמינו 'מה הרווחנו'?

קחו חלק בזיכוי הרבים הגדול

בתרומה ע"ס 180 ש"ח

0534195493

או דרך עמדות נדרים פלוס ע"ש היכל המשפט

העלון נתרם לעלוי נשמת

הרה"ח ר' נחמן דוב בהר"ר פסח דוד זצ"ל

שאלה מניין

מחיקת קבצים

אני פונה לרב מתוך רצון לתקן עוול שעשיתי לחברי. לצערי, כעס במהלך ויכוח בינינו, עשיתי מעשה שלא ייעשה ומחקתי לו במזיד קבצים מהדיסק אונקי (התקן הזיכרון).

הקבצים הללו הכילו חידושי תורה שהוא עמל עליהם בחודש האחרון, ולדאבוני התברר לי לאחר מכן שאין לו שום גיבוי אחר לתוכן הזה. הדיסק אונקי עצמו לא נשבר פיזית והוא עדיין עובד, אבל כל המידע נעלם.

כעת, כשאני מבקש לתקן את המעוות, רציתי לשאול.

כיצד מתייחסים להיזק וירטואלי, מכיוון שהדיסק עצמו שלם ורק המידע (שאינו בו ממשות פיזית) נמחק, האם אני חייב בתשלום מעיקר הדין או שזה נחשב גרמא או היזק שאינו ניכר.

במידה ואני חייב לשלם, איך שמים נזק של חידושי תורה, האם עלי לשלם לו לפי שעות העבודה שהוא השקיע בכתיבה, או לפי עלות של מומחה לשחזור נתונים שאולי יצליח להציל את הקבצים, ומה יהיה הדין באם לא יצליח.

מעבר לצד הכספי, גרמתי לחברי צער גדול ואובדן של תורה. איך עלי לפייס אותו על כך, והאם יש דרך לכפר על מה שגרמתי במעשה הזה.

אני רוצה לצאת ידי חובה גם בדיני אדם וגם בדיני שמיים, ואודה מאוד להדרכה בנושא.

תשובות למדור זה ניתן לשלוח במייל המערכת (לציון עמוד שואל בעניין)

heychalhamishpat@gmail.com

מבי מדרשא

מבית דינו של היכל'

נידונים הלכתיים

המתפרסמים במאגר השו"ת ובקו המשפט

יש לי מחסן וחניה מקורה צמודה שהכניסה היא מחוץ לבניין אני רוצה לבנות את זה למשרד, שאלה א האם צריך לבקש אישור מכל השכנים. שאלה שניה לגבי חיבור למים אם אני רוצה להתחבר לא מהדירה שלי אלא מהראשי ולעשות מונה האם מספיק אישור של וועד בית או שצריך אישור של כל השכנים.

נענה על ידי הרה"ג חיים מאיר וסרמן שליט"א

שאלה ראשונה נשבר בקיר גבס ונפלו הפנלים בדירת שכירות על מי עלות התיקון?.

שאלה נוספת סתימה במערכת ביוב מרכזית של כל הבניין וכל הדירות שייכות למשכיר אחד שמשכיר את הדירות להרבה אנשים על מי מוטל לשלם את עלות פתיחת הסתימה?.

נענה על ידי הרה"ג אהרן דויטשער שליט"א

ראיתי לפני בערך חצי שנה דירה דרך איזה מתווך והחמיר היה גבוה עכשיו ראיתי בעיתון פרסום של תיווך אחר על דירה באותו אזור במחיר נמוך משמעותית, יותר מחצי מליון שקל, התקשרתי לתיווך והתברר שזו אותה דירה שראיתי ועכשיו המוכר מאוד לחוץ וירד במחיר, אני יכול להמשיך עם המתווך השני או שיש למתווך הראשון איזה זכות פה לתיווך.

לפיכך, המסקנה המתבקשת היא, אין להסתפק בהוספת סעיף 'כפוף להיתר עסקה' כלאחר יד בסוף החווה. בשל המורכבות הפרשנית וההשלכות הכלכליות כבדות המשקל, יש לבדוק עם רב מומחה ומשפטן בקיא את ניסוחי החוזים, כדי לוודא שקיימת התאמה בין הלשון המשפטית למנגנון ההלכתי, ובכך לעגן את זכויות הצדדים באופן המרבי והברור ביותר.

ביטול הלכת אפרופים - תפנית בעליה

לאחרונה חוללה הכנסת שינוי משמעותי במפת הדרכים הפרשנית באמצעות חקיקת תיקון מס' 3 לחוק החוזים. התיקון נולד מתוך מטרה מוצהרת להנחות מחדש את שיקול הדעת השיפוטי ולרסן את הגמישות הפרשנית שהייתה נהוגה עד כה.

המחוקק ביקש להביא לביטולה המעשי של 'הלכת אפרופים' בהקשר של עסקאות מסחריות, ובכך להשיב את הוודאות החוזית למרכז הבמה.

במסגרת התיקון, נקבעה הבחנה ברורה בין סוגי החוזים בחוזים עסקיים ככל שהצדדים לא קבעו במפורש דרך פרשנות אחרת, החוזה יפורש על פי לשונו בלבד. הסטייה מהלשון הכתובה תתאפשר רק במקרים יוצאי דופן שבהם הפרשנות המילולית מובילה לתוצאה שאינה מתקבלת על הדעת, או כאשר קיימת סתירה פנימית בין הוראות החוזה. בתיקון זה, מבקש המחוקק לתת משקל מכריע ללשון שבה נכתבו הצדדים לעגן את הסכמתיהם. בחוזים שאינם עסקיים כגון נותר על כנו המודל הדומה להלכת אפרופים. בהיעדר קביעה אחרת של הצדדים, החוזה יפורש לפי כוונתם כפי שהיא משתמעת מהטקסט ומנסיבות העניין גם יחד.

שני כתובים המכוישים זה את זה

בעידן שאחרי התיקון מס' 3. השאלה העולה מה עושים כששני דברים מנוגדים כתובים במפורש באותו מסמך, מוצד אחד הכתוב המפורש הכלכלי הוא הלוואה מצד שני נכתב במפורש כי הכל בעצם עסקא. התיקון החדש מחמיר את הפרדוקס בחוזים עסקיים. בעוד שבעבר שופט יכול היה לבחון את ה'ניסיונות', כיום עליו להיצמד ללשון.

ההסכם כפוף למנגנון ההלכתי של 'היתר עסקה', הוסיף את המלווה לשתף ברווחים ובסיכונים.

התנגשות בין הטקסט למהות ההסכם

בבואנו ליישם את עקרונות הפרשנות על מציאות זו, עולה השאלה כיצד יתייחס בית המשפט למערכת החסמים בין הצדדים במקרה של סכסוך או טענת הפסד?.

לפי גישת הלשון ניתן לטעון כי מאחר שכל החווה מדבר בלשון הלוואה, לווה ומלווה, ומאחר שזהו אופייה הכלכלי הגלוי של העסקה יש לתת כבודה ללשון זו. לפי גישה זו, סעיף היתר העסקה בסוף החווה עלול להיתפס כתוספת הצהרתית בלבד שאינה גוברת על התוכן המפורש של סעיפי הלוואה.

לפי גישת הכוונה (הלכת אפרופים) כאן נכנס לתמונה המשל של הסוס שהוא מכונה. אם ברור ששני הצדדים הם אנשים שומרי תורה ומצוות, וכונתם המשותפת הייתה להימנע מאיסור ריבית דאורייתא, הרי שסעיף היתר העסקה הוא 'הקוד הפרטי' של החווה. במקרה כזה, בית המשפט עשוי לקבוע כי למרות שהמילים הכתובות הן הלוואה, הכוונה המהותית היא 'עסקה משותפת'.

היתר העסקה כ'תניה מכללא'

גם אם סעיף היתר העסקה קצר ותמציתי, ניתן לראות בו תניה מכללא המייבאת אל תוך החווה עולם שלם של תנאים חובת המשפחה של הלווה על הפסדים, דרכי הוכחה הלכתיות וחלוקת רווחים. כשלשון החווה יוצרת עמימות, הפרשנות התכליתית תשאף להגשים את 'השכל הישר העסקי' של הצדדים.

אשר במקרה זה כולל את הרצון המובהק שהעסקה תהיה כשרה מבחינה הלכתית.

המסקנה המשפטית והמעשית

המתח בין לשון החווה לבין סעיף היתר העסקה עלול להוביל לתוצאות משפטיות שונות בערכאות שונות. סתירה בתנאי סעיפי הלוואה הברורים לבין היתר העסקה הכללי עלולה להשאיר פרצה לפרשנות שתפגע באחד הצדדים.

הרה"ג שמואל איצקוביץ שליט"א

העברת מידע מתיווך

אל בית ההוראה הגיעה השאלה הבאה, אני מחפש דירה לשכירות בעיר ויש לי חבר בכולל שמחפש בערך אותו דבר האם מותר לנו להעביר מידע שהגיע ממתווכים על דירות שהם לא בבלעדיות ואפשר ליצור קשר ישירות עם המוכר ולחסוך דמי תיווך.

חשוב להדגיש שלא מדובר היה בגניבת המידע מהמתווך ואותו אדם באמת חיפש דירה וקיבל הצעות שיכלו להתאים לדרישותיו ולאחר שבדק את ההצעות רצה להעביר את מה שלא התאים לו לחברו שיכול להנות מהמידע.

והנה מוסכם שמתווכים שמחתימים בהסכם התיווך שאסור ללקוח להעביר את המידע, במקרה כזה העברת המידע הרי היא גזל גמור כיון שהמתווך מתנה את שירותיו בתנאי שלא יעבירו את המידע. אך הנידון הוא האם במתווך שלא מחתיים על הסכם או שלא כותב סעיף כזה מותר להעביר.

במושב ביי"ד שנערך בחודש חשוון בהיכל המשפט אלעד נידונה שאלה זו האב"ד הגר"ם בירדמן שליט"א נקט (להבנת הכוונה) בעצם המידע אינו פעולת התיווך אלא רק יחד עם הרעיון ההתאמה וההסעמה בין הצדדים (אף שלפעמים יגיעו דמי תיווך מלאים למתווך שרק הציע) והשווי הממוני של המידע לכשעצמו הוא נמוך מאוד ואינו עומד למסחר (מלבד מאגרי מידע כישא ברכה וכדו').

והנה זה ברור שאם העביר ולא קיבל המעביר דמי תיווך לא ניתן לחייב בתשלום על המידע למתווך אף שהשלישי שקיבל את המידע נהנה מזה.

אולם אם הלקוח סוחר במידע ומקבל דמי תיווך נקט הפתחי חושן (שכירות פי"ד הערה ז') שחייב לשלם למתווך כיון שהמידע שקיבל הביא לו רווח.

ואמנם י"ד בדברים שהרי המתווך אינו לא בדין יורד ולא בדין פועל בזה כיון שהציע על דעת לתווך לאותו לקוח ולא לשלישי שקיבל את המידע מהלקוח.

עוד יש לדון אם יש בזה שמעביר מידע לאחר משום יורד לאומנותו של חברו המבואר בסנהדרין דף פא ואת אשת רעהו לא טימא שלא ירד לאומנותו חברו, ועי' קידושין דף כח דהקורא לחברו רשע יורד עמו לחייו ופירשו"ם שם כ' כ' כל דברי וסיים אלא ע"כ צריכין אנו לחלק דבדבר דברי היזקא כגון הכא גבי מבוי שבדואי שבלא"ה יש איסור לרדת לאומנותו של חברו.

ועיקר הדברים במס' בבא בתרא דף כא אמר רב הונא האי בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה חבריה וקומי גביה דינא הוא דמעכב עילויה דאמר ליה קא פסקת ליה לחיותי, לימא מיסייע ליה מרחיקים מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג וכמה אמר רבה בר בר הונא עד פרסה שאני גדים דיהבי סייארא. מיתניב וכו' תנאי היא וכו' אמר רב הונא בריה דרב יהושע שישא לי בר מותא אבר מותא אחריתי מצי מעכב ואי שרי בכרוגע דהכא לא מצי מעכב בר מבואה אבר מבואה דנפשיה לא מצי מעכב. וכן הוא הלכה בשו"ע ח"מ סי' קנו דהזכות למנוע מאחר לרדת לאומנותו הוא רק של בני העיר או בני המבוי אבל לא זכות של האומן מדין קא פסקת לחיותי. ועי' בשו"ת הרמ"א סימן י' כל דברי וסיים אלא ע"כ צריכין אנו לחלק דבדבר דברי היזקא כגון הכא גבי מבוי שבדואי יזיק לו כ"ע מודו דהלכתא כרב הונא (ועי' בחי' החת"ס על הגמ' בבא בתרא שם ואכמ"ל).

וכן היה מקום לדון עוד שהמתווך הראשון יש לו דין עני המהפך בחררה וכמבואר בשו"ע ח"מ סי' רלד המחזיר אחר דבר לקנותו או לשכרו בין קרקע בין מטלטלים ובא אחר וקנאו וקנאו רשע והוא הדין לרצח להשכיר עצמו אצל אחר. אמנם אין נראה לאסור מטעם זה דהא לכאוף הוי כמציאה שהביא השו"ע שם ב' דעות אם בדבר שאינו מצוי לו במקום אחר מותר והרמ"א כ' דהתיקן כסברא ראשונה שבמקום שהוא כמציאה מותר לאחר לקנותו ואינו נקרא רשע וגם לסברא דנקרא רשע הוא דוקא אם אותו אדם עשיר או בדבר שאינו מצוי.

מדור זה עוקב אחרי סכסוכי שכנים, ומטרתו להציג בפניכם את שני צידי המתרס, ולהביא תמונת מצב מרתקת ונקודת מבט שונה.

תגובות למדור זה ניתן לשלוח ל b0733831747@gmail.com

הצד השני

נשמה מול מספרים

הצד הראשון

השותף שלי שבונינוסטלגיה וגורר את שנינו לתהום כלכלית מתוך אגו, אני זה ששם את הכסף כשאף בנק לא הסכים להסתכל עלינו. אני לקחתי משכורת, ישנתי על הספה במשרד, והלקוחות מגיעים לכאן בגלל הקשר האישי איתי. העסק הוא לא רק שורת רווח, הוא קהילה, הוא מוניטין שבניתי בדם.

עכשיו, כשהגענו סוף סוף לנחלה, השותף שלי (שהשקיע רק כסף וישב במזגן) רוצה להכניס קרן השקעות שתהפוך אותנו למפעל תעשייתי קר. הוא טוען שזה 'צמיחה', אני אומר שזה חורבן. הוא רוצה להחליף את השירות האישי באוטומציה ואת העובדים הוותיקים במיקור חוץ זול.

זכותי להגן על היצירה שלי. כסף זה לא הכל בחיים, ואני לא מוכן לראות את השם שלי חתום על מוצר בינוני רק כדי שהוא יוכל לפרוש בגיל 40.

העסק הזה הוא הנשמה שלי, והשותף שלי מנסה למכור את הנשמה הזו בשביל כמה שקלים.

אני זה שבניתי את המקום הזה בעשר אצבעות. במשך שלוש שנים לא לקחתי משכורת, ישנתי על הספה במשרד, והלקוחות מגיעים לכאן בגלל הקשר האישי איתי. העסק הוא לא רק שורת רווח, הוא קהילה, הוא מוניטין שבניתי בדם.

עכשיו, כשהגענו סוף סוף לנחלה, השותף שלי (שהשקיע רק כסף וישב במזגן) רוצה להכניס קרן השקעות שתהפוך אותנו למפעל תעשייתי קר. הוא טוען שזה 'צמיחה', אני אומר שזה חורבן. הוא רוצה להחליף את השירות האישי באוטומציה ואת העובדים הוותיקים במיקור חוץ זול.

זכותי להגן על היצירה שלי. כסף זה לא הכל בחיים, ואני לא מוכן לראות את השם שלי חתום על מוצר בינוני רק כדי שהוא יוכל לפרוש בגיל 40.

שואל ומשיב בהלכה

רבני בית ההוראה שליט"א

פיתוח אוטומציה

שלום וברכה

אני מפתחת מערכות אוטומציה לעסקים, עכשיו יש פרויקט בעבודה שכנפעיל אותו הוא יעבוד 24/7 וישלח הודעות אוטומטיות גם בשבתות.

האם יש בעיה לעשות את זה, ואם כן האם זה קשור לבעלת העסק או אלי כמפתחת או אולי בכלל קשור ללקוח שהזמין את העבודה.

תשובת הגאון הגדול רבי אברהם צבי הכהן שליט"א
ראש בית ההוראה היכל המשפט לדיני ממונות בני ברק

אם ההודעות נשלחות בשבת גם ללקוחות חילונים שיפתחו את ההודעה אסור לשלוח להם הודעה כזאת משום לפני עיוור.

אבל מי שאינו בעל העסק ששולח את ההודעות, אלא רק עוזר לפתח את התוכנה אינו עובר שום איסור.

בברכה רבה

...

הבהרה והתנצלות

בימי ערב החג העמוסים, הגיעו לשולחן בית ההוראה פניות רבות. הרבנים השתדלו כמיטב יכולתם להעניק מענה, תוך מתן קדימות לשאלות דחופות שאינן סובלות דיחוי.

עם זאת, בשל העומס החריג, היו שאלות שלא הספיקו להשיב עליהן לפני כניסת החג. אנו מצרים על כך מאוד ומבקשים את סליחתכם והבנתכם.

בימים הקרובים אנו תקווה ופועלים לכך שכל השאלות שנותרו יקבלו מענה מקצועי והלכתי.

בברכת יישר כוח וקייץ בריא, הנהלת בית ההוראה

צבי שטרן

מכתבים למרכת

גמ"ח או פח? נקודה למחשבה אחרי פסח

אחרי שסיימנו לצחצח את הבית, להבריך את הפינות ולחגוג את חידותנו, הגיע הזמן לדבר על החירות המפוקפקת שלקחנו לעצמנו מול הגמ"חים השכונתיים. כולנו מכירים את התחושה המלווה את סידור הארונות, הלב נחמץ להשליך לפח חולצה שעלתה מאות שקלים, או בגד תינוק יוקרתי שמעורר בנו זיכרונות מתוקים. גם אם הצווארון כבר בלוי, הצבע דהה או שיש כתם עקשן שפשוט מסרב לרדת, קשה לנו להיפרד.

אז מה אנחנו עושים כדי להשקיע את המצפון? 'מוכים את הרבים'. אנחנו אורזים הכל בשקית יפה, מניחים אותה בפתח הגמ"ח תחת מעטה של חסד, והולכים הביתה בתחושת סיפוק שעשינו מצווה גדולה.

אבל האמת המרה היא שפעמים רבות אנחנו פשוט מעבירים את הנטל של פינוי הזבל שלנו לאנשים טובים ומתנדבים יקרים, שכל חטאם הוא שרצו לעזור לקהילה. צריך לומר זאת ביושר, בנד שאתם לא הייתם מעלים על דעתכם ללבוש בגלל מצבו הפיזי, גם אדם נצרך לא ילבש. אדם נצרך הוא לא פח אשפה, והגמ"ח הקהילתי איננו שירות חנימי לפינוי פסולת.

לפני שאתם מניחים שקית בפתח הגמ"ח, עצרו לרגע ותשאלו את עצמכם בכנות, האם הייתי נותן את הפרט הזה כמתנה לחבר קרוב או לקרוב משפחה? אם התשובה היא לא, המקום של החפץ הזה הוא בפח הירוק, ולא בפתח הגמ"ח. בואו נלמד להפריד בין חסד אמיתי לבין הקושי האישי שלנו להיפרד מחפצים. בואו נשמור על כבודם של מקבלי הצדקה, ובעיקר נחוס על כוחם וזמנם של בעלי הגמ"חים שעושים לילות כימים למען הכלל.

מודים דאורייתא

אל רבני היכל המשפט

אני כותב לכם את המילים האלה כשאני עוד בתוך ההתרגשות של השיעור, ופשוט לא יכולתי להמשיך לסדר היום בלי להגיד תודה.

למדתי כבר הלכות ריבית בכולל, למדנו בעיון את כל הסימנים בשולחן ערוך, חשבתי שאני יודע מה זה ריבית. אבל האמת עד היום זה הרגיש לי כמו תורה בשמיים. משהו תיאורטי כזה ששייך לרפים של הגמרא או למקרים קיצוניים שלא פוגשים כל יום.

והיום, פתאום בשיעור, משהו נפתח. אני לא יודע להסביר את זה אפילו, פתאום הכל קיבל פנים. פעם ראשונה שהבנתי שההלכות האלה נוגעות לי בכיס, בבית, ביומיום שלי. פתאום ראיתי איך המציאות הפשוטה שכולנו חיים בה מתחברת למילים של התורה הקדושה.

זה כאילו עד עכשיו ראיתי תמונה בשחור לבן, ופתאום הדלקתם לי את האור. פתאום זה לא רק סעיף בשולחן ערוך, אלא משהו חי שנושם איתי.

אני מרגיש שקיבלתי היום מתנה, לא פחות. תודה שפתחתם לי את העיניים ועזרתם לי להוריד את התורה לארץ, למקום שבו אני באמת נמצא.

יישר כוח ענק על הכל, אתם עושים עבודת קודש.

מהנעטה והנשטע

הוקמה קבוצת ה'שימוש' המרכזית לעריכת צוואות כדת וכדין

מבוכה רבה שוררת בקרב הציבור בעת שבאים להסדיר את חלוקת הרכוש לאחר מאה ועשרים. הקושי לכתוב צוואה העונה על דרישות ההלכה באופן כזה שתהיה קבילה בערכאות, הביא את בית הדין להקים מסגרת 'שימוש' ייחודית, בה קנו תלמידי חכמים ומומחים את הידע המעשי לעריכת צוואות כדת וכדין.

שליט"א, הידוע בבקיאותו העצומה ובניסיון הרב ביישור הדורים וניסוח שטרי בוררות וצוואות. לצדו, מסר משיעוריו הגאון רבי מתתיהו דייטש שליט"א, בעל המחבר של הספר היסודי 'משפט הצוואה', אשר פרס בפני המשתתפים את תמצית ההוראה למעשה.

כמו כן, תרם את חלקו המקצועי עו"ד הרב נתן רוזנבלט, המשלב ידע משפטי מעמיק עם מבט תורני מזוקק, יחד עם עוד שורה של תלמידי חכמים ומומחים הרה"ג ר' מיכאל רוטמן אשר הרחיב בנושאי ירושת שרה, הרה"ג יהונתן קראם ועו"ד הרב רועי יוסף ברטל אשר הציגו את צדדי המעשה בשלמותם.

בשורה חשובה יוצאת מבת הדין עבור אלו המבקשים להשתלם ביסודות אלו כל רגעי השימוש, הדיונים המעשיים והנחיות העריכה, הונצחו בתיעוד חזותי וקולי מלא. המפגשים הוקלטו וצולמו באופן מקצועי, וכעת ניתן לקבל גישה מלאה למאגר החומרים.

כך יכול כל תלמיד חכם העוסק בצרכי ציבור, או המעוניין להשתלם בכתיבת צוואה שהיא כלי מחזיק ברכה, לשוב ולשמוע את דברי המרצים ולחזות באופן עריכת השטרות הלכה למעשה. המטרה היא שכל צוואה תהיה מבצר של שלום, ולהעמיד שורה של עורכי צוואות מוסמכים שיבטיחו כי 'האמת והשלום אהבו'.

בעולם המעשה, נושא הצוואות אינו רק עניין משפטי יבש, אלא יסוד איתן לשמירת שלום הבית ומניעת מחלוקות עזות בין יורשים. רבים מחפשים כיום את הכתובת הנכונה המקום בו יוכלו לכתוב צוואה שהיא גם תקפה מבחינה חוקית בערכאות, אך בעיקר עומדת בדקדוקי ההלכה ובגדרי קניין המועילים

לאור הביקוש הגובר והצורך הקריטי במומחיות בתחום, פתח בית הדין קבוצת 'שימוש מעשי בכתיבת ועריכת צוואות', כך יוכל כל אחד למצוא אכסניה של תורה שבה ייערכו צוואות שאין בהן פקפוק. לא אחת נמצאו צוואות שנכתבו שלא ע"פ גדרי הקניינים, דבר שהוביל לערעורים בבתי הדין ולמפח נפש בין יורשים.

ביוזמת ביה"ד, ומתוך אחריות ציבורית, הוחלט שלא להסתפק בשיעורים עיוניים גרידא, אלא לכוון מסגרת של 'שימוש מעשי'. המשתתפים לא באו רק לשמוע הלכות, אלא לקנות את אומנות הכתיבה והעריכה. במהלך שיעורי השימוש הושם דגש על הירידה לפרטים, מניסוח שטר, דרך פתרונות הלכתיים לירושת בנות, ועד להתאמת השטר לדרישות המשפטיות העדכניות.

אל שולחן המרצים הוזמנו גדולי המומחים המשלבים תורה והוראה עם ניסיון מעשי רב-שנים. הגאון הגדול רבי יעקב רייסנר

שותף במעשה בראשית

קריאה קדושה והזדמנות נדירה
לשיפוץ וחינוך היכל בית הדין

אפשרויות הנצחה ייחודיות
על כותלי בית הדין

דרכי השתתפות והנצחה

סט שולחן
וכסאות לדיינים

חיפוי קירות
היכל בית הדין

ריהוט כללי
לפאר בית ה'

לפרטים ותרומות

טלפון א"י - 0733-831-747

טלפון ארה"ב - 299.445.9008

מייל

heychalhamishpat@gmail.com

היכל המשפט

מלא טובא וגדיא יאז

ברגשי גיל ושמחה, בהלל ובשבח נשגב בזה ברכה נאמנה קדם הרבנים הגאונים חברי היכל המשפט שהשמחה במעונם היה

הגאון רבי שמואל איצקוביץ שליט"א
ירד הנהלת בתי הדין בארה"ק בני ברק
לרגל הולדת הבת

הגאון רבי שמעון בן גינאי שליט"א
ירושלים
לרגל נישואי בנו

הגאון רבי אברהם דוד בלאך שליט"א
ירושלים
לרגל הולדת הבן

הגאון רבי צבי אלימלך חשין שליט"א
בית שמש
לרגל הבר מצווה לבנו

הגאון רבי שלמה בקשי שליט"א
בית שמש
לרגל נישואי הבן

הגאון רבי אברהם לעזרי שליט"א
עמנואל
לרגל הולדת הבן

הגאון רבי צבי יזלבער שליט"א
בארא פארק - מרבי קו המשפט
לרגל אירוסיו הבן

חברי ורבני בית הדין רכני בית ההוראה
חברי הלשון הנהלת בית הדין